

AENGEMERCKTE VOORVALLEN
OP DE
VREDENS ARTICULEM MET
PORTUGAEL

1663

Awarded by the King

Aengemerckte voorvallen

Op de

Vredens Articulen

Met

P O R T U G A E L.

A N N O 1 6 6 3 .

2de deel

Aengemerckte voorvallen op de Vredens Articulen met Portugael.

Hier Ho: Moog: hebben wel voorsien, niet alleenlijk met den Koninck van Portugael te tracteeren maer oock met het Koninckrijk moghe-lijck (om dat alhoewel de hooge en Souveraine regeeringe den Koninck eygen) sy wel onder-richt zijn, dat alle aenvangh, ophoudingh van Oorloogh, belastinge, vergevinge van hooghe Officien, en haren aenhang, wert gedelibreert, beslooten, en vergeven, in een vergaderingh van Staten des Rijcx, waer van den Adel, geestelijc-ke, en Gemeynthe, de Leden presentereeren.

En dat daerom by successie van den als nu regerenden Koninck op den Prince zijnen Broeder, of om dat, dat Koninckrijk (in verghelijcke-nisse van Spangniën sijn altijd wreekenden Erf-Vyand) swack en ver-winnelijck geoordeelt werdende, over-heert, en van Hooft veranderende, niet temin die Articulen sonder andere in tegaeu souden hebben naer te komen.

Dan my dunckt dat haer Hoog: Mo: in 't vervolgh van die ghedachten (indien immers de sulcké de haere geweest zijn:) de vredens Articulen by de ghemelde Leden van de Staten des Rijcx, oock hadden kunnen doen onderteyckenen, daer se nochtans alleen by den Koninck geappro-beert en geratificeert zijn.

Dat de besprokene 80 tonnen Gouds tot voldoeninge van de gelede-nschade in Brazil, haer Ho: Moog: of die van de Westindische Compagnie oyt in 't geheel of ten deele sal gheworden, en heeft geene apparen-tie, noch in willen, noch in vermogen.

In 't willen, om dat door experientie alree' te veel bevonden, is dat se in andere pointen van minder, en meerder belang, haer ongenegentheyt klaerblijckelijck hebben tethoont, gelijk het vervolgh sal aenwyfen.

In 't vermogen, om dat al de Werelt wel kan oordeelen hoe benauwt dese twee laetste Jaaren Campagne en de Bruytschat, en uytset, van de Infante doñe Chatarina, dit Koninckrijk moet gevallen hebben, dewijl den Koninck om 't laetste soo eerlijck als doenlijck was uyt te voeren; genooft waer toe te staen, dat men langhs de straaten en by de huy-sen der Stadt Lixboa, met Schotels en handichoene (volgens de gewoon-
te

4
te dier Landen als men Aelmoessen vergadert) omgingh, eyschende; por las patoflas dela infanta, en datmen daer op noch soo drae die gelden van de gemeente beweeght waren, de munt op een vierde der eerste weerde bestond te verhoogen, om soo te beter de bedongene belofpenningen te kunnen opbrengen, en dat die gelden nadeeligh vervoert te werden, noch binnn het Rijk soudn blyven, en niet als met employ van 's Lands vruchten, of wisselen soude over gemaect werden.

En wanneer op 26. April de vredens Articulen gepubliceert wierden, by de Opper-mannen der Broederschappen en Gilden, soo veel machts of voorraets konde gevonden werde, dat in die vermaerde Stadt van Lixboa, een eenige toorts of enckeld' licht, .ter eeren van so langh gehandelde vrede verbont ontstecken wierde.

Te meer wanneer men 12 Augusto des Konincx geboorten dach naer ghewoonte met een bulle Feest soude vereeren, mosten de kosten van dien by de particuliere Magistraet bekostight, ende wederom uyt de toefinders by hooff taxft ghevonden werde.

De quote die by de ghedeputeerde van de Capitanien van Brazil toe-ghestaen is, in Suycker en Taback tot de ghedachte 80 tonnen Goudts. te contribueeren, sullen eerder, of immers soo drae by den Koninck ter noot van sijne hofhoudinge aenghegrepen werden als die in sijne Ministers macht sal kunnen komen, derhalven waere het niet vreemt datter van den Koninck ghepretendeert wierde. Dat de ghefehde quote, door de personen by haer Hoog: Moog: of die van West-Indische Compagnie te stellen uyt de handen van de gedeputeerde der Capitanien mochten ontfange werden, sonder dat'er andere particuliere Ministers of ontfangers over te seggen hadden.

En hoe soude het den Koninck oock of in't geheel of ter deele in Sout betalen dewijle de Sout-pannen alle Edel-luyden en Renteniens erf en eygen gronden zijn, waer van den Koninck niet meer en kan genieten als sijne Tollen, die over soo grove en weynigh bedragende Waere oock wel kan geoordeelt werden weynigh te zijn.

En in wat andere Specie van Waren sal den Koninck kunnen verkiefen, 't gebreck van eene der voorgenoemde te voldoen, dewijle hy (behalven sijne Tolle en tienden) geen erfgrond noch afgesonderde Rente, en heeft, als alleen het Brazil-hout dat gereserveert is gegeven tot onderhoudinghe van sijn Tafel, en Lijfwacht, en waer mede hy effen toe kan komen.

En hoe waere het mogelijk dat den Koninck tot voldoeninge van dien sijne Tollen, soo van inkomende als uytgaende Koopmanschappen by den Handelaer ter afrekeninghe sonde laeten korten, daer de selve
Tollen

Tollen ten voedsel van den Oorlogh eer by de Joden verpand en de obligatiën gerabbatteert werden, eer de helft van de drie Maenden in de welke die moeten betaelt werden ten eynde zijn. En daer men op de Beurs van Lixboa by emaginatie mede handelt, ghelijck hier te Lande met actien op leveringhe en opzicht.

Soo dat uyt dese en meerdere niet wel te verklaeren insichten den Perfoon of Perfoonen, wien de gemelde pretensie van 80. tonnen Gouds gelaft sal werden aen dat Hof te bevorderen, geen kleyne moeyte noch onwederigheyt onderworpen fullen wesen, te meer wanneer de sulcke Perfoonen, door de Portugeesen fullen bevonden werden, (by overdracht van haer Hoog:Moog:) alleen by die van de West-Indische Compagnie geauthoriseert, en de penningen by haer genoten te fullen werden. Want de Portugeesen hebben al sulck een affien van de West-Indische Compagnie, en haeren aenhangh (behalven de schrick van gelt geven) al sprack men in eeniger der Staaten onderdanigheydts Provincien, van het invoeren van een Spaensche inquisitie.

En of men schoon soude dencken dat 16 Jaer, en yder van 5 tonnen Gouds den Coninck tijts genoeg gaven, om de voldoeninghe te faciliteren, soo is te bevroede dat hy meer en meer in Oorlogh met Spangnien verwerrende van Jaer tot Jaer onmachtiger sal werden, endat den Koninck anders geen Vrede konnende maecten als onder dit verbandt gedacht heeft door den langhduerigen tijt veranderinghe van staet, of wanhoopen van invorderingh te gemoet te sien.

Van 't geschut in Brazil by de Portugeesen genomen en daer noch in wesen te vinden, ghemerckt met de Wapenen van haer Hoog:Moog: of die van de Compagnie sal niet of beswaerlijck wat komen.

Want 't is te vermoeden dat soo bevooren, als naer 't accordeeren van dese articulen 't selve door coditieuze Gouverneurs, of versmolten, of vervoert is, of dat het ver aankomste van een Commissaris tot des selfs in vorderingh onder 't Sand of Water verduystert sal werden, want men heeft in de Maont April laest leden aen de Oost-zyde van de Sadt Lixboa voor 't Wapen-Huys gebouwt by den Heer Velt-Overste den Marquis de Marialva noch sien leggen eenige Metale stucken, ghemerckt met het teycken der West-Indische Compagnie ter kamer van Zeeland, die so drae de publicatie gedaen ware, by ontyde sijn wegh gehaelt, en noyt meer in 't gesicht gekomen.

Over de vrystellinge en vernietighe den uytdeelinghe van de Sout leveringhe in Sant-Ubal en kan mijns bedunckens den Koninck niet disponneeren, dewijle het alle van de beste Edelen des Rijcx Erf-gronden

en sen ten zijn, die nu haer goet en bloed ter bescherminghe van het Rijck op settende qualijck daer in te verghen zijn, ghelijck in de maent Maye lest-leden op een voorwerp van sulcx is gebleecken, want eenighe goeden Adel van Sant Ubal, weygerden niet alleen te Velde te gaen voor dat men haer beloofde daer niet in te doen, maer dreyghden oock al haer maeghschap en verwanten alreed' op de Frontier sijnde, weder t'huys te ontbieden, in dien men sulcx maer alleen ghedacht in 't werck te stellen, voorgevende boven het voorschreve, gheen luyden te zijn die facteurs en Schippers om de weerde van 10 a 12 last Sout, die sy yder maenvloet in haer pannen konnen hebben, ac'iter naer te loopen, en dat het gevoegh'lijckheyd genoegh was dat sy het op de prijs die men over quam dede afleveren.

3. Artticul.

Het onderhouden van de toegestaene vrye vaart van Portugael en sijn gebiet op Brazil, en wederom; is gebleecken aen de Schepen de Santa Catarina en Lammeren-burgh.

'tEerste quam op de revier van Lisbo 17. April met opene brieven van recommandatie van den Grave van Miranda (sijnde Portugaels Ambafadeur extraordinaris by haer Ho:Mo: over desen vrede) aen den Koninck zijnen Heere versoekende, dat den Koninck ter getuygenisse van zijne Negotiatie en volgens de Artticulen 3 en andere, geliefde te ordonneeren dat gemelte Schip op stonds en sonder uytstel de benooghde atveerdinghe en brieven mocht bekomen, en vergunt werde, zijne gedefineere reyfe te vervolgen, dan gelijk de voorlede strenge Winter 't gemelde Schip niet had toegelaeten te Navigeeren, noch de comijssen de Sollicitatie te doen, voor dat den gemelde Grave alreed' 4 daghen te vooren met de Staten Schepen tot Lixboa was aengekomen, wierden den Kapiteyn en Comijs te raade, dat het niet voegen soude een Brief aen den Koninck over te geven, van een Minister diefe buyten 's Lants gegeven hebende daer na selfs ten hoove was gekomen, derhalven adressieerende sich aen sijn Excel. met versoek sijn favorabel voorschryvens-by den Koninck te willen helpen secondeeren, wiert haer voor de eerste antwoordt gegeven.

Dat hy sijne Commissie hadt volvoert en dat den Coninck sijne Negotiatie aprobeerende en ratificeerende hem ontsloegh van alle ghevolghen bekommeringe dier handelinghe, maer dat men zijne vergunde Brief van voorschryvens den Koninck kond overleveren, op den welcken dan hem yets gevraeght werdende den raed soude hebbe te dienen, maer dat hy anders daer niet aengedacht, en gelijk den ghemelde Grave daer op van stonts (uyt vreeseder Spaensche inval) naer sijn Gou-

Gouverno van Puerto, wierde gecommandeert, hebben de gemelde Perſoonen niet een woord behulps van hem konnen genieten.

Op het overleveren van den Brief aen den Koninck, en teffens de gevoegde requēst, wierdt haer op de duplica van dien (volgens de gewonte van dat Hof) aen Don Antonia de Souza, nergede eerſte Secretaris van Staet behandicht, ter mondelinge afwyſinghe gegeven, datter een reſolutie van ſijne Majesteit lach, gheene Scheepen, noch eyghene, noch vreedme Natie, naer Brazil te laten vaeren, als met ghebeele Vlooten waer van yder in tijts soude aengeſeght werde haer daer naer te reguleeren, inſonderheyit op het weder keeren van Brazil naer deſe Koninckrijcken, en als men ſijn Ed. daer op weder voorhielt, dat de vredens Articulen van ſulcken inhoud niet en waeren, veel min de meyninge van haer Hoog: Moog: en ſelfs van den gemelde Ambaſſadeur over die gheſeten hebbende, als bleeck by zijn excell. brief van recommandatie (ten waere die brieven ten quader trouwe ghegeven waren, dat in ſoo Illuſtre Perſoon niet te preſuineeren ſtont) en zijn excel. aen den Conſul van der hoeven tot diverse mael anders had beright, ſeyde hy andermael dat men ſoud ghenieten den inhoudt van 't derde Articul. Ghelijck haer eyghene Natie en de Engelle, en dat ſy over die materie niet anders te verwachten hadden; waer op noch meer malen Replique aen de hooge regeeringhe ghedaen zijnde (ſoo verre het reſpect en eere van haer Hoog: Moog: met dat Koninckrijck konde lyden) Iffor anders niet opgevolght, als dat de perſoonen deſe handelinge bevoolen, haer hebben genootſaecht gevonden, van de vredens voordeelen aſtant te doen, en van Solicitanten, bedingers te werden, en ter beneficite van ſoo koſtelick Schip en goet te trachten, de Licentie door gelt gheven, en als uyt bedinge koop te verkrijgen.

Waer toe zy voor eerſt in handelinge ſijnde met Don Sebaſtiaen Cefari de Menezes Aerbiffchop van Lixboa, en daer na, met eenen Don Henrique, Penrique de Miranda Commaffaris Generael van de Artilleria, tot het geven van 4 duyſent Cruzados Inelus ſoo ongeluckigh gheweest zijn, dat den Koninck (of eer den Secretaris de Souza) daer yet van ver Witticht, niet alleen de gheſeghde miniſters, maer oock den Marquis de Niche, groot Admiraal van 't Rijck, (onder welcke permiſſien in blanck waren beruſtende) heeft verboden daer van te diſponneeren tot naerder ordre.

Waer mede haer deſe tweede middel benomen zijnde, ſy op een derde en uyerſte hebben gedacht, te weten, den Koninck te preſenteeren, haere Goederen ter afveerdighe in den Tol te loſſen, en met hun Schip ſijnen dienſte op ſijne Brazille Vloot te Kruyſen, den tijt van twee maenden

maenden of wel soo lange tot die door haer in Zalvo soude geconvo yeert geweest zijn, en dat sonder een enkelde rees voor dien dienst te genieten, dan alleen de vrydom haerer reyfe.

Welcke voorflach by den gefeghdén Aerts-biffchop en den Grave van Castell-Mejor, (als eerste Ministers) in 't eerst hoogh op genomen wiert, dan echter op 't laest afgeflagen.

Soo dat niet jegenstaende alle dese aangewende middelen en devoiren, de comijfen van 't gemelde Schip (als ten uyerften verlegen) genootfaeckt zijn geweest ter behoudenisse van haer Meesters Schip en goederen, op andere middelen te dencken.

't Fluyt Schip Lammeren-burgh quam op de gefeghde Revier uyt Zeelant 25. May, en is door gelijcke trappen van sollicitatie mede onderhouden tot ultimo Augusto, wanneer hem permiffie is gegeven te fullen mogengaen met de Portugeefe Schepen die 15 November soude uytzeylen, dan sal op de Kust van Brazil soo langh moeten wachten tot hy met de selve Schepen onder de gheheele Vloot die noch maer 15 April 1664. van Lixboa naer Brazil sal vertrecken te rugh come, al blevenfe ter gevoeg'lijckheyd van haer Negotie twee Jaeren uyt, gelijk het met de laefte Vloot gebeurt is, en sal in Brazil niet anders vermoghen te laden als Brazilien-hout, uyt een partye die in Zeeland t'huys hoorende over ettelijcke Jaeren reets op 't recif in pretentie heeft gheleghen, soo dat het Hout, uyt de befwaringh der eecpage en langhduerighe Maentgelden wel meer mocht komen te kosten als het weerdig is, al hoewel het de geintresseerde van nu af aen haer eyghen noemen.

Dat de goederen uyt Nederlant in Portugael komende, eenmael de inkomende rechten op de eerste plaets betaelt hebbende daer naer op andere Zeehavens vervoert werdende, daer van bevrijt soude wesen, wert niet geobferveert, want daer sijn exempelen van dat Schepen die 't Amsterdam op dit verstant goederen hadden op Lixboa aengenomen, ende zeylende op Sant-Ubal om Sout, de Tollen tot Sant-Ubal hebben moeten betaelen, en 't goet met Barcken te Lixboa komende, was het niet minder bevrijd, als had het noch eens adroituyre van Hollant op Lixboa gekomen.

Soo is 't mede bevonden van goederen die de Tollen in 't eerst inkomen tot Lixboa hadden betaelt en op Villa Nova wierden verfonden, schoon men tot Lixboa sulx verklaerde te gheschieden, eer die gheloft wierde, om de Tollenaers van achter docht te bevr yden datse, verhandelt of van Meester verandert soude werden en mocht de presentatie van alfulcke verklaringe onder Eede, ende met ghetuyghete doen, niet helpen.

4. Articul.

Ontrent de vrye Navigatie over Africa en Santhomé sal't selve als op Brazil gepraetiseert werden, doende de Portugesen in desen grooten voorzicht, datse, doch in den sin hebbende geene van de besproockene voordeelen de Hollanders in te willigen, 't selve in practijk en werck stellen eer en bevoorens sy op de beloofde 80. tonnen Gouds yets betaelt hebben, op datse daer naer in gebreeke blyvende geen perijckel en loopen dat desen Staet, 't betaelde sich aenmatige, en evenwel haer actie op die kroon reserveeren.

5. Articul.

Indien dan alle verschild, twist, en actien dewelcke van de vereenighde Nederlanders teghen den Koninck en het Rijck van Portugael tot noch toe sijn aengevangen en gemoveert, of aenghevangen en ghemoveert konden werden, alleene fullen ophouden door de betalinghe der 80. tonnen Gouds, en 't volkomen ghevolgh van den inhoud der drie voorgaende artikelen. Soo diende die by na wel te continueeren soo lange geen betaelinghe van 't een en vergenoeginghe over 't ander werdt ghegeven, en sooder geen of ten minsten geen volkomene volght: gelijk het sich op doet, soo waere het onnoodigh die door dese ghesingeerde vrede oyt op geschôrt te hebben, dewijle het wel mochte ghebeuren dat het ten laetsten daer toe wederom konde komen, hebbende (naer alle schijn) den Portugees in't maecken van dese vrede, en t'belooven deser penningen, en voordeelen (die hy selfs wel weeten kan onmachtigh te zijn op te brengen) maer voorgedad sijne vloten te veyliger uyt en in te krijgen, en soo veel tijdts te winneu, onderwijl hy de armen vry hebbende, eenige veranderinghe van vrede of Oorlogh tusschen hem, en desen staet, en eenigh andere Natie mocht te gemoet te sien.

6. Articul.

En dit is den Koninck die in plaets van soo naeuwe en gehypotijkerde artikelen te voldoen, komt sustineeren dat men hem Couchin in Oost-Indien afgenomen, diende te restitueeren, daer tusschen t' veroveren van die plaets en den tijdt dat den Vrede in dat gewest kan ghepubliceert werden ten minsten 18. Maenden fullen verlopen wesen, want tot de publicatie van den Vrede is van Lixboa naer Oost en West-Indien maer ordre gegaen met de Schepen 22. April uyt die Revier vertrocken, 'dan t' is geen wonder dat hy mede yets rechts of onrechts soeckt in te brengen, dewijle hy vreeft dat kennende bylange naer het gheacordeerde volbrengen, anders alle de klachten over sijne zijde soude vallen.

En om haer Hoog: Moog: reets afte wyfen van de betalinghe der 80. tonnen Gouds, is het mogelijk geschiet dat hy door eenen quidam onlanghs in den Haegh verschenen, haer ter leen afghevergh 10. Mil-

lioenen ter hypoteeck alleen van sijn Konincklijcken woordt en Obligatie,

7. Articul.

De Tollen die 1653. in Portugael betaelt wierden zijn milder als die vandoen af vorderwaerts tot t'acordeeren van dese Artikelen betaelt zijn, op de inkomende Goederen drien honderde, die de ontfanghers der Tollen (expliceerende dit articul) seggen te moeten verstaen werden van Waeren op Hollandse gront gewassen, of foodanighe manufactneren die door niemant anders als die Natie kan gemaect, of daer gebracht werden, en daer op en is tot noch by den Koninck den ontfangeniet anders geordonneert, wien step op sijn sustimie blijft.

Soo dat men de Interpretatie van yder Minister in sijn Ofitie, en de onkunde van alles by 't ghemeen moet onderworpen wesen.

Want yder seght niet te kunnen gehoorsamen sonder te weten, wat, dewijle de Artikelen noch noyt schriftelijck aen de tribunalen zijn uytgegeven noch minder voor de Gemeente in 't particuliere den druck ghemeen gemaect.

8. Articul.

't Salaris der wachters en werdt op 14 dagen niet, bepaelt, schoon de Schepen met stuck-goederen geladen, langer in lossinge laegen, maer werden de Schippers afgedrongen behalven ('t geven van Kaefen, en Boter, Stockvis ende anders aen de Toorens, en de kost aen de Wachters binnen Scheeps-boort) twee testoenen yder dach van de eerste huere, datse onder de uyterste forteresten Ancker komen, tot datse haere volkomene quitancie van haere lossinge, en den Tol verthoonen, dat by storm en regenachtigh weder, en observatie van heylige daghen die in dat Rijck veel vallen, somwijl wel 6. weecken en meer aenloopt.

Ende behalven dit doense noch de 2. testoenen daeghs betaelen aen de Schepen die noch lossen noch laden, ende maer alleen de Haeven in 't voorby zeylen aen doen, om te sien of'er eenighe vracht vorderwaerts voorvalt, en selfs aen 't Schip de Santa Catarina legghende alleen in 't soliciteeren van sijne Papieren ter afveerdinge op Brazil; dat verr' buyten meyninge van lossen en laden was, hebbense doen betaelen van d'eerste huer dat hy in de Revier van Lixboa quam tot de laetste, dat hy wanhooigh van sijn verfoeck, sijn cargueoen daer most lossen, en ghedwonghen was een ander reys aen te nemen, 't welck was over de drie maenden.

9. Articul.

Haer Hoog: Moog: hebben tot Consul haerer onderdanen in 't Koninckrijck van Portugael nu van nieuws-herstelt Sr. Walter van der Hove, die

ve, die de vrydom der Natie wel voorfaet soo veele het in sijne macht is, dan dewijle de Portngueesen veel op uytterlijcken schijn sien, en de inkomfte van het confulaatschap, sonder ander pensioen, by verre naer soo veel niet op en kan brengen, als dat van den Consul der Engelsche Natie, die een ten honderde geniet van alle het ghene by zijn Koninx onderdanen over dat gheheele Rijck wert verhandelt, en boven dat noch een ordinaer Ambassadeur t'zijner ondersteun heeft soo is 't feecker dat d'een meer aensien ende respect ten Hove heeft, en meer afveerdinge kan te wege brengen als de andere.

Den rechter conservateur diende wel verkooren gestelt, en gegageert te werden, by die van de Natie selfs, op datse hem ten Hove noodigh bebbende (met vrymoedigheyt haere saecke konnen bekent maecken, en in betrouwen bevoolen laten hem daer mede als uyt vreefe van zijn pensioen te verliefen, te beter tot haerer bescherminghe ter verplichten, daer ter contrarie eene gestelt zijnde by de Kroon, te groot, of bemoeijelijk sal wesen, t' aller noodigh huer lastigh te vallen.

10. Articul.

Of de Magistraet der Steden sullen toelaeten dat de Goederen, van yemandt der Nederlantsche Natie in Portugael stervende by andere sal beseten en gheadministreert werde staet in groot naerduncken, want voor desen sijn daer groote contestatien over gevallen.

11, Articul.

t Niet arresteeren van Schepen wert soo veel onderhouden dat in de Maent van April en Meye laest-leden niet alleen wierden opgehouden de Koopvaerdy Schepen, willende met Sout, Fruyt &c. van Lixboa op de Maes, maer selfs 't 's Lants-Fregat Harderwijck gecommandeert by den Capitain Jan van Nes van Rotterdam, den tijt van ruym 16 a 18 dagen alleen uyt voorgeven van den Secretaris van staet die seyde den Koninck haer Ho: Moog: en andere sijn gheallieerde had te schryven, daer nochtans daghelijcx Schepen van onse en andere Natie op Vranckrijck en Engelane in Zee gelaten wierden.

In Junio wierde het Fluyt Schip de Sant Agatha Schipper Cornelis elders opgehouden over de drie weecken, om datter voorgegeven wierd, datter een Edelman met Brieven aen haer Hoog: Moog: most gaen, die ten laetsten komende in Engelant most aengeset werden, schoonder als doen schoonder en veel bequamer Engelsche Schepen op de Revier van Lixboalagen.

In 't begin van October is Capitein Jan van Amstel met zijn byhebbende Schiepen mede vele dagen opgehouden, op het voorgevende dat den gevangenen Marquis Leche was uytgebroocken, en men hem moest soecken.

2 deel

N. 71

12. Articul.

Hoe vry het de Nederlanders toestaet van Portugael op Spangnien te handelen, staet het duyrt die het beproeft hebben, dewijle de Schepen van daer op Cadix gaende, het den naem moeten geven van op de Levant te gaen

Vele weten hoelanghe het Schip den Gouden bergh, Schipper N. Byloo, van desselfs Haven tot Lixboa in perikel van confiscatie van Schip en goet heeft gelegen die willende waerlijck naer Genua, alleen die Revier maer aen deed, om in d'uyterste noot lijf en goet te bergen, en dit alleen op voorgevens dat hy naer Cadix wilde, en de inghelaede Goederen (dat noch maer Manufactueren waren) Spangjaerts toehoorden, soo dat hy niet teghenstaende het sterck voorschryvens van haer Hoog: Moog: en noch niet als uyt gratie en heeft konuen sijn vrydom verwerven tot 10 Junio, wanneer hy over de Maenden soo met ghevanckenis en andere moeyelijcke procedueren seer qualijck was ghetraecteert geweest.

13. 14. 15. Articul.

Dat geen Nederlanders by den ordinarie Alcaido, in recht kan aengeproocken of tegens sijnen wil aengehouden werden, blijktt anders dewijl de minste Portugees, willende een Nederlander affront aendoen, geloofst wert en macht heeft, de beste der Natië in 't gevangen Huys te doen smijten, sonder van sulcx doen te konnen gedwongen werden reden te geven, tot hy sijn patie geboet hebbende sulcx te willen wert.

En dat de Nederlanders ter invorderinge harer schulden op de Portugeesen geene Bricven van vrye geleyde of Heere beschuttinghe soude hebben te ontsien, kan niet geleden noch ingevoerd werden - en mochten de zelve wel wenschen dat in kas van faillisement van eenige Portugeesen neffens andere in gerechte conquerentie mochte komen, die in tegendeel als Burgers in sodanigen kas, niet als te veel preferentie voor haer, ende uytfluytingh van Nederlanders pretendeeren, en hun aenmatigen.

En dat den Koninck de Kerckelijcke macht en inquisitie, soude be-weeren, en in kas van vervolgh wederhouden eenighe Nederlantsehe goederen aen te slaen, is onmooghelijck, want de Koninck selfs moet lijden so stip onder die te staen, dat hyse in alles blindeling moet komen te gehoorfamen, onder de minste teycken van ongenegentheyt te thoonen; dan de beste bescherminge voor alle perikel van dien is, sich gemaacticht in sijn gevoelen te thoonen, ende yder by 't zijn te laeten.

16. Articul.

Ick meyne indien 't eeniger tijt verschillen ontstaen tusschen den ghemelden

13

melden Koninck en desen staet, datter in plaetse van twee Jaeren waer-
sehouwinge in 't invorderen van wederzijts intrest, aen gene zyde niet
een halve uure tijts sal gegeve werde, dewijl de fiscaelen van nu af aen
uyt zien en de Kapers, Tamborin, Carlos ende Justo de Bills en haeren
aenhangh, niet anders doen, als bidden datter hoe eerder hoe liever
rupture kome, die het Huys van den Secretaris en Visco don Anthonie
de Suza mercede met hunne Negotie meest ophouden.

En wat soude men buyten dien van alle naergelaten schulden te ver-
wachten hebbe, dewijle men nu in volle geniet van vrede, daer naeulijcx
aen kan komen sonder proces te intenteeren.

17. Articul.

Indien dan schoon het tractaet in 't eene of het ander deel van de We-
relt door yemants onderdanen wiert geviolert geen societeyt of vrent-
schap sal breecken, maer niet te min 't verbont in zijn volkomene recht
ende Viguetia ongekrenckt sal behouden werde, en alleen die gestraft, en
in boete fullen geslagen werden, die men sal bewijfen teghens de We-
ten van het Tractaet misdaen te hebben. Soo mogen de gefeghde Roo-
vers, van nu af aen sonder schroom haere neeringe wel ter hand nemen.
Want de straffe kan hun niet aen ghedacht werde, voor dat mense in
handen ende banden heeft, daerse hun in sulcken geval wel fullen voor
beschermen met yder reys nieuwe vonden ende Havens verschuylingh
uyt te vinden, gelijkse met kennisse van al de Werelt, en verdriet van
vele so lange tijt hebben weten te practiseeren, en voor alle neersticheyt
van Staten Schepen te beschermen, en wat voldoeninge van wedergaef
salmen konnen hoopen van Roovers die ondergeen vlagh en forteeren,
noch minder burge stellen van niemant te beschadighen, en boven dat
niets en besitten dat vast of aenspreeckelijck is. Ten waere van Tam-
borin, het Habito van Sant Jago, en van de Bills de oude Fluyt den O-
liphant in de Bahia van Cadix by nacht van Ancker gehaelt, daerse nu
voor de derde mael mede naer Brazil willen.

18. Articul.

't Oordeel over de weerde der Koopmanschappen en Victalie door de
Nederlanders in Portugael te brengen, wert door den ontfangen van den
Tol alleen gedaen, volgens sijne eygene fantasie sonder voorgeschreve
taxft, of tarjif onderworpen te wesen, en dat somwijlen soo hoogh
dat de Koopluyden dickwils benoodicht werden, het voor den taxft te
laeten, en de weerde van dien, drie Maenden, daer naer tegens 't gene
sy over yets anders in den Tol schuldig mochten wesen te recontreeren.

Of ten minsten maenden en daghen niet gaen en komen de weerde te
bedingen, als koften se haere eygene goederen, die onderwijle daer in

een open Tol-huys van een yder gehandelt en verfmeten wert, 'k swijg noch de moeyte die men heeft, met meten, wegen, en looden, want het minste stuk alwaer het schoon maer drie stuyvers weert, moet door 7 a 8 handen passleeren, en van yder Carracter ontfangen, alle welcke moeyelijckheden en bekommeringe de Koopluyden dickwils soo onlustigh maecken, datse de Goederen uyt schroom van dien, ontsien te lossen, voor dat hun occasie van verkoopen voorkomt, ende wanner het juyst den ontfanger dan oock niet te pas komt, soo moet dan weder dickwils den kooper op een ander gaen, en den verkooper andermael met sijn goet blyven sitten.

19. Articul.

Indien 't verlijff van Oorloghs Schepen in geene Haven verhinderinge moet geven, aen wederzijds ghealierde, waerom hebben d'Engelsche onder de Vlagge van den L. Vies-Admirae Lauwson, in't eynde der Maent Julio laestleden haer tot Lixboa so groten preferentie willen aenmatigén, datse geen Nederlantsche Sloepen by nacht konden gedoogen langhs de Revier te roeyen, sonder daer naer te schieten, noch die aen de gewoone steyger te sien leggen sonder de Matroosen tegens malkanderen op te hitsen, jae soo verre datter onder dat graeuw op 29. Julio foodanigh difordere quam datter van wederzijds Natie 2 a 3 dooden en meer als 12 gequeften vielen.

20. Articul.

Hier van kan niet geoordeelt werden, voor datter ongelijck geschiede, en dan souden de ongeluckige gevoelen hoe datse in 6. of 12. Maenden de restitutie van het haren bekomen dewijle de goederen onder foodanige Luyden, die sulcke dade soude bestaen (en mooghlijck den Fifco tot Patroon hebben) so drae verfmelten als gevonden werden.

21. 22. Articul.

De Lastgelden, en 't onderhoud van de Capelle van Sant Andreas en wert niet vermindert.

Tot het eerst is den Consul by den Commiffaris van de Sevenhuysen, over dit niet ontfanckelicke verklaert, voorgevende dat het foodanige al oude wetten sijn die de Voorfaten van veele Koningen, hebben onverminderlijck verhypotikeert.

En't ander wert door oneenigheyt der Nederlantsche Koopluyden selfs versuymt die haer door de Munnicken van d'ordre van Sant Dominico (in wiens Kerck de gheseghde Capelle staet) onder pretest van Grados d' Ofitie, laeten verleyden, werdende d'een quansuys opperdeecken van de Capelle en d'andere Vendrigh van de duytsche Compagnie gemaect.

23. Articul.

2de deel

23. Articul.

Degenste draegen tot bescherminge van sijn Perfoon en Goederen is wel noodigh dewijl die sulcx niet doet binnen Lixboa, niet eenen Hoet (schoon by lichten dage) kan op sijn Hooft behouden, noch selfs geen Goederen by den Tol afgeveerdicht, over de Konuucklijke plaets brengen of de Soldaten nemen 't geen sy krijgen konnen, en doen in 't ghesicht van den Adel, en 't Palais, de grootste Violentie van de Werelt.

25. Articul.

Sijn wederzijds Vyanden Goederen vry wanneer maer in Schepen van eene der twee partyen en zijn, waerom is dan, als bevoorens by Articul. 12. geseght aen 't Schip den Gonden Bergh sulcken langhen detentie gepleeght, en den Schipper soo harden proceduere aenghedaen en niet als uyt respect van 't ernst aen schryvens haerer Hoog: Moog: vry gelaten daer hy noch geen Vyanden Goederen in hadt, en dat wanneer den Conzul van der Hoove d'ordonnantie der ontflaginghe uyt handen van den Grave van Castel Mejor ontvingh, seyde dat hy geloofde dat het eerder had konnen gheschieden, hem door den Marquis de Niche dier byfont gerepliceert wierd, soo hy meynde ongelijck te gheschieden, het noch eens by rechte kon verheffen, maer dat hy dan gheen afveerdinge van faveur meer most verhoppen.

De Schipper heeft mede alle om gelden van lossen, laden &c. moeten betaelen alsoo de aenklagers sustineerden dat den Koninck wel vermocht te geven en vergeve, maer niet op hunne kosten als luydende de sententie, niet dat het Schip wiert vry gegeven als qualijck aengehouden, maer op 't ernstigh aenmanen harer Ho: Moog: wien hy in desen had gewild sijn goede genegentheyt bethoonen.

25. 26. Atticul.

De Nederlanders die eenige vaste Goederen in Brazil pretendeeren te hebben, fullen daer van seer bekommerlijck 't eeniger tijde yets komen te genieten; dewijle t'zedert den tijt van 't overgaen dier Landen, de selve veelmaelen, door erfenisse, verkoop, of schult konnen overgegeven ende getransporteert zijn, en dat diese nu besit soo groote omgelden ter verbeteringh van het pant sal pretendeeren ghedaen te hebben, als de weerde van d' Hypoteeck sal konnen wesen.

En onseckerder zijn de daergelaete uytstaende schulden, dewijle de Perfoonen aen wien die zedert 't Jaer 1651. zijn ghebleven, konnen in ongelogentheyt gevallen of overleden zijn, ja selfs haere Erfgenamen.

E Y N D E

N° 71

2de deel

BRASILIANA DIGITAL

ORIENTAÇÕES PARA O USO

Esta é uma cópia digital de um documento (ou parte dele) que pertence a um dos acervos que participam do projeto BRASILIANA USP. Trata-se de uma referência, a mais fiel possível, a um documento original. Neste sentido, procuramos manter a integridade e a autenticidade da fonte, não realizando alterações no ambiente digital - com exceção de ajustes de cor, contraste e definição.

1. Você apenas deve utilizar esta obra para fins não comerciais. Os livros, textos e imagens que publicamos na Brasiliiana Digital são todos de domínio público, no entanto, é proibido o uso comercial das nossas imagens.

2. Atribuição. Quando utilizar este documento em outro contexto, você deve dar crédito ao autor (ou autores), à Brasiliiana Digital e ao acervo original, da forma como aparece na ficha catalográfica (metadados) do repositório digital. Pedimos que você não republique este conteúdo na rede mundial de computadores (internet) sem a nossa expressa autorização.

3. Direitos do autor. No Brasil, os direitos do autor são regulados pela Lei n.º 9.610, de 19 de Fevereiro de 1998. Os direitos do autor estão também respaldados na Convenção de Berna, de 1971. Sabemos das dificuldades existentes para a verificação se um obra realmente encontra-se em domínio público. Neste sentido, se você acreditar que algum documento publicado na Brasiliiana Digital esteja violando direitos autorais de tradução, versão, exibição, reprodução ou quaisquer outros, solicitamos que nos informe imediatamente (brasiliiana@usp.br).